

## Kurumsal Yönetim Uygulamalarının Denetim Kalitesine Etkisi Üzerine Bir Araştırma<sup>1</sup>

İsmail BEKÇİ<sup>2</sup>, Yusuf GÖR<sup>3</sup>

Geliş Tarihi

15.12.2015

Kabul Tarihi

29.12.2015

### Öz

Yaşanan şirket skandalları ile birlikte piyasalarda güven ihtiyacı oluşmuştur. Bu sebeple gerek devletler gerekse de şirketler güven sağlamak için çeşitli yöntemler kullanmaya başlamıştır. Kullanılan yöntemler, denetim kalitesini arttırarak ya da kurumsal yönetim uygulamalarını yaygınlaştırarak şirketlerin güven ve itibarını yükseltmektedir. Bu çalışmada da şirketlerin skandalları engellemek için gerçekleştirdiği kurumsal yönetim uygulamalarının denetim kalitesi üzerine etkisi araştırılmaktadır. Bu kapsamda Kamuyu Aydınlatma Platformu'nda kayıtlı olan bağımsız denetim şirketlerine uygulanan anket sonucu elde edilen veriler incelenmiştir. Anket soruları literatürdeki çalışmalardan yararlanılarak hazırlanmıştır. Çalışmanın birinci aşamasında ilk olarak, anket sonuçlarına önce faktör analizi uygulanarak denetim kalitesinin ve kurumsal yönetim uygulamalarının boyutları belirlenmiştir. İkinci aşamasında ise eşli t testi kullanılarak beklenen ve algılanan durumlar arasındaki ilişki incelenmiştir. Daha sonra çoklu regresyon analizi yöntemi ile denetim kalitesi boyutları ile kurumsal yönetim uygulamalarının boyutları arasındaki ilişki tespit edilmiştir. Sonuç olarak kurumsal yönetim uygulamalarının, denetim kalitesini olumlu etkilediği gözlemlenmiştir.

**Anahtar Kelimeler:** Kurumsal Yönetim, Denetim Kalitesi, Faktör Analizi, Denetim, Bağımsız Denetim, Yönetim Kurulu, Eşli T-Testi, Çoklu Regresyon Analizi, Kurumsal Yönetim Uygulamaları

<sup>1</sup>Bu makale, doktora tez çalışmasından üretilmiştir.

<sup>2</sup>Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Nevşehir-TÜRKİYE  
E-posta: ismailbekci@nevsehir.edu.tr

<sup>3</sup>Çankırı Karatekin Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Çankırı-TÜRKİYE  
E-posta: yusufgor23@gmail.com

---

---

## A Study on the Effect of Audit Quality of Corporate Governance Practices

İsmail BEKÇİ, Yusuf GÖR

---

---

Received	15.12.2015	Accepted	29.12.2015
----------	------------	----------	------------

---

---

### Abstract

Experienced corporate scandals occurred with the need for confidence in the markets. For this reason, governments and companies have started to use a variety of methods to ensure safe. The methods used, improves the quality of audit and promotes corporate governance practices. Whereby the company will increase trust and credibility. In this paper, carried out in the corporate governance practices of the companies being investigated to prevent scandals effect on audit quality. For this purpose, the data obtained from questionnaires applied to independent auditing companies registered in the Public Disclosure Platform are examined. The survey questions are originated from other's work in the literature. In the first phase of the study, factor analysis applied to the survey results in order to determine the size of audit quality and corporate governance practices. In the second phase of the study, the relationship between expected and detected case is analyzed by using a paired t test. Then, the link between audit quality sizes and corporate governance practices are examined by multiple regression analysis method. As a result, it has been observed that corporate governance practices affect audit quality positively.

**Keywords:** Corporate Governance, Audit Quality, Factor Analysis, Audit, Independent Audit, the Board of Directors, Paired T-Test, Multiple Regression Analysis, Corporate Governance Practices

## Giriş

Küreselleşme ile birlikte sınır ötesi yatırımlar artmakta, uluslararası ticaret gelişmekte ve sermaye piyasaları ülke sınırlarını aşmaktadır. Bu sınır aşımının tabii bir sonucu olarak da piyasalarda güven ihtiyacı artmaktadır. Aranılan güveni sağlamak ve her ülkenin kendine has hukuki ve ekonomik yapılarının farklılıklarını ortadan kaldırmak maksadıyla denetimde standartlaşmaya gidildiği görülmektedir. Hem denetim faaliyetlerinin güvenilirliğinin sağlanması, hem de denetimin ve denetçinin bağımsızlığının sağlanması maksadıyla hazırlanan Uluslararası Denetim Standartları, denetim firmaları ve denetçilerin çalışmalarında ortak bir dil oluşturmaktadır.

Aranılan güveni sağlamak adına yapılan çalışmaların diğer tarafında ise firmaların kurumsallaşma çalışmaları yer almaktadır. Denetlenen firmaların daha güvenilir ve daha şeffaf olmasını sağlayan kurumsallaşma faaliyetleri, küreselleşen piyasa şartlarında firmaların varlıklarını ve itibarlarını sürekli kılmaktadır.

Kurumsal yönetim uygulamalarının denetim kalitesi üzerine etkisinin incelendiği bu çalışmada öncelikle denetim kalitesi ve kurumsal yönetim uygulamaları teorik olarak anlatılmıştır. Daha sonra Kamuyu Aydınlatma Platformu'nda listelenen bağımsız denetim şirketlerine uygulanan anket sonuçları değerlendirilerek analizler gerçekleştirilmiştir. Son olarak çalışma neticesinde elde edilen sonuçların yorumlanması ile çalışma tamamlanmaktadır.

## Denetim Kalitesi

Denetim, ekonomik faaliyet ve olaylarla ilgili sonuçların önceden belirlenmiş kriterlere uygunluk derecesini ölçmek için dışarıdan tarafsız bir biçimde kanıt toplanması, değerlendirilmesi ve sonuçların ilgili taraflara iletilmesi süreci olarak tanımlanmaktadır (Yılancı, 2013: 1).

Denetimde kalite ve güvenilirliğin güvencesi ise, denetim faaliyetinin önceden belirlenmiş ölçütlere uygunluğuna bağlıdır. Denetim standartları, bir yerde yapılan işin kalitesine ilişkin ölçütler bütünü olup, hem kişisel özellikleri itibarıyla denetçiyi, hem de başından sonuna kadar tüm denetim sürecini kapsamaktadır. Denetim standartları, denetçiye mesleki sorumluluğunu yerine getirmesinde yardımcı olan, ona denetim faaliyetinde ışık tutan genel ilkelerdir (Kenger, 2001: 16).

Kamu Gözetimi, Muhasebe ve Denetim Standartları Kurumu (KGGK), 660 sayılı Kanun Hükmünde Kararnameyle (KHK) kendisine verilen Türkiye Denetim Standartlarını (TDS) yayımlama yetkisi çerçevesinde, Uluslararası

Muhasebeciler Federasyonu (IFAC) tarafından yayımlanan uluslararası standartları referans alma stratejisini benimsemiştir. Bu tercih esasen ülkemizin Avrupa Birliği adaylık sürecinin de bir gereği olup, 6102 sayılı Türk Ticaret Kanununda da aynen kabul görmüştür. Bununla birlikte, 26/12/2012 tarihli Bağımsız Denetim Yönetmeliğinde Türkiye Denetim Standartları, 660 sayılı KHK uyarınca yürürlüğe konan, bilgi sistemleri denetimi dâhil olmak üzere, bağımsız denetim alanında uluslararası standartlarla uyumlu eğitim, etik, kalite kontrol ve denetim standartları ile bu alana ilişkin diğer düzenlemeler olarak tanımlanmıştır ([www.kgk.gov.tr](http://www.kgk.gov.tr)).

Kalite; en genel anlamıyla müşteri ihtiyaçlarının karşılanması, beklentilere uygunluk, operasyon performansının iyileştirilmesi, maliyetlerin düşürülmesi ve standartların yükseltilmesidir (Kapıcıgil, 2007: 206). Bu açıdan bakıldığında denetim kalitesi de denetçinin ve denetim firmasının kendi içindeki iç süreçlerinin belirli bir kalite düzeyinde, istenilen sonuçları sağlayacak ve bunu güvence altına alacak bir sisteme sahip olması anlamına gelmektedir (Ceylan, 2007: 220; Acar, 2011: 275).

Bağımsız denetimin kalitesini etkileyen faktörler çok boyutludur. Konuyla ilgili literatür incelendiğinde, denetim kalitesini etkileyen faktörler olarak; işletme kültürü, denetim firmasının büyüklüğü, denetim firmasının çalışanlarının niteliği, ücret, denetim dışı hizmetler, çalışma süresi, iç denetim, iç kontrol sistemi, denetim raporunun şeffaflığı mevzuat, kurumsal yönetim gibi faktörler olarak sıralanabilmektedir.

Denetim kalitesi; i) işletmelerin finansal tablolarının güvenilirliğini arttırmakta, ii) ortakların hakları işletme yönetimine karşı korunmakta, iii) işletme yönetimine sunulan tarafsız ve doğru bilgiler, karar alıcıların daha sağlıklı ve doğru karar alabilmelerini sağlamakta, iv) sermaye piyasasında hisse senedi satın alan tasarruf sahiplerinin doğru karar almalarına yardımcı olmakta, v) denetimden geçmiş muhasebe verileri ve finansal tablolar ile devlet daha doğru ve isabetli ekonomik, sosyal ve mali politikalar izleyebilmekte, vi) güven arayan yabancı sermayenin yatırım yapma eğilimini de arttırmaktadır (Toroslu, 2012: 83-84). Bu bilgilere dayanarak denetimin gerek işletmelere gerekse de ülkelere sağladığı faydalar açısından denetimin kalitesinin önemi daha iyi anlaşılmaktadır.

### **Kurumsal Yönetim**

Kurumsal yönetim kavramı, devlet, hissedarlar, müşteriler, çalışanlar ve kreditorler nezdinde, işletmelerin mümkün olduğu ölçüde doğru bilgi vermesi ve şeffaf davranmasını amaçlamaktadır. Bu kavramın temeli işletmelerin, hissedarlarına ve pay sahiplerine karşı şeffaf olması, işletmenin gerçek durumunu yansıtması, bunların haklarını koruması, bu konuda etik

ilkelerine uyması ve sorumlu davranması bekleyişine dayanmaktadır. Diğer bir ifade ile kurumsal yönetim, işletmelerin -iyi sosyal vatandaş-olmalarını öngörmektedir (Koçel, 2003: 469).

“Kurumsal yönetim, modern şirketin ortaya çıkarmış olduğu sahiplik ve kontrolün ayrışması gerçeği ve bu ayrışmanın yarattığı yöneticiler, yatırımcılar ve kreditorler arasındaki çıkar farklılaşması ve enformasyon asimetrisi (informationasymmetries) neticesinde oluşan ortak hareket problemini ve bu problemin yaratmış olduğu maliyetleri (işlem ve enformasyon maliyetleri) azaltmayı amaçlamaktadır” (Kıyılar ve Belen, 2005: 4). Kurumsal yönetimin asıl önemi gerçek hayattaki pratiği, teoride yer alan kurallara yakınlaştırmasıdır (Gürbüz ve Ergincan, 2004: 6).

Kurumsal yönetim ilkeleri, esas itibariyle, işletmelerin üst düzey yönetiminin, işletmelerinin faaliyetlerine ilişkin kararları verirken nelere dikkat etmeleri gerektiği, bunları nasıl ve hangi mekanizmalar içerisinde ele almaları, kararları nasıl, ne zaman ve kimlere açıklamaları gerektiği ile ilgili olan kurallar toplamıdır. Bu ilkeler; adillik, şeffaflık, hesap verilebilirlik ve sorumluluk olarak sıralanmaktadır (Koçel, 2003: 468).

Şirketlerin belirli kurallar çerçevesinde, faaliyetlerini etkin bir şekilde kuruluş amaçlarına uygun olarak gerçekleştirebilmeleri, faaliyet gösterdikleri sektör ve ülkenin hukuki düzenlemeleri tarafından kendilerine yüklenen yükümlülükleri şirket ortaklarının, piyasa katılımcılarının ve toplumun beklentilerini karşılayabilecek şekilde kanunlara ve düzenlemelere uygun olarak yerine getirmeleri ancak Kurumsal Şirket Yönetimi uygulamalarıyla gerçekleşmektedir (Küçüksözen vd., 2005: 102). Kurumsal yönetim ilkelerinin tam ve etkin uygulanması maksadıyla iç denetim ile bağımsız denetim uygulamalarının işbirliği içerisinde olmaları gerekmektedir (Özeren ve Aybar, 2004: 5).

Yaşanan skandallar hem şirketlerin yönetim anlayışının değişmesinin gerektiğini hem de kaliteli denetimin gerekliliğini ortaya koymaktadır. Skandalların bir daha yaşanmaması için kurumsal yönetim uygulamaları ile kaliteli denetimin birlikte hareket etmesi gerekmektedir. Literatürde yer alan çalışmalar da kurumsal yönetim uygulamalarının denetim kalitesi üzerine olumlu etkilediğini doğrulamaktadır. Sermaye Piyasası Kurulu'nun belirlediği kurumsal yönetim ilkeleri doğrultusunda kurumsal yönetim uygulamalarını; pay sahipleri, menfaat sahipleri, kamuyu aydınlatma ve yönetim kurulu olmak üzere dört ana başlık altında toplanmaktadır.

## **Araştırma**

### ***Araştırmanın Amacı***

Avrupa ve ABD’de yaşanan skandalardan sonra denetimin kalitesinin artırılmasının gerektiği anlaşılmıştır. Ülkeler çıkardıkları yasalar ve oluşturdukları gözetim kurumları ile denetim kalitesini arttırmaya çalışırken şirketler de yönetim anlayışlarını değiştirerek kurumsal yönetim uygulamaları ile denetim kalitesini arttırmaya çalışmışlardır. Bu çalışmada ise Türkiye’de gerçekleştirilen kurumsal yönetim uygulamalarının, denetim kalitesi üzerine olumlu ya da olumsuz etkilerinin olup olmadığı tespit edilmeye çalışılmıştır.

### ***Araştırmanın Kapsamı***

Çalışmada ana kütle olarak Kamu Aydınlatma Platformu (KAP)’nda listelenen bağımsız denetim şirketleri seçilmiştir. KAP’ta yer alan bağımsız denetim şirketleri; Ankara, İstanbul, İzmir, Kayseri, Bursa ve Antalya’da hizmet vermektedir. Araştırma ile ilgili veriler KAP’ta yer alan bağımsız denetim şirketlerine uygulanan anket çalışması sonucu elde edilmiştir. Elde edilen veriler SPSS programı kullanılarak analiz edilmiştir. Yapılan uğraşlar sonucunda 90 denetim şirketinden 46 ‘sı tüm sorulara cevap vermişlerdir. 44 şirket ise ankete katılmayacaklarını beyan etmişlerdir. Böylece anketin geri dönüşüm oranı %51,1 olarak gerçekleşmiştir.

Yapılan literatür taraması değerlendirilmesinde kurumsal yönetim uygulamalarının denetim kalitesi üzerine etkisini ölçmeye yönelik geçerliliği ve güvenilirliği test edilmiş sorular ya da anket ölçeklerine ulaşılamamıştır. Bu nedenle literatürdeki ilgili çalışmalardan kurumsal yönetim uygulamaları ve denetim kalitesi konularına ilişkin kullanılan sorular geçerli ve güvenilir bir değişken listesi elde etmek amacıyla düzenlenmiştir. Değişkenlerin tespiti için çalışmanın analiz bölümü iki boyutlu tasarlanarak beklenti soruları geçerlilik ve güvenilirlik analizleri ile incelenmiştir. Bu kapsamda beklenti düzeyi sorularının geçerlilik ve güvenilirlik analizleri ile test edilmesi, algılara ilişkin hipotezlerin test edilmesinde kullanılacak değişkenlerin belirlenmesinin yanı sıra hipotezlere konu olan ana değişkenlerin boyutlarının da tespit edilmesini sağlamıştır.

Çalışmada kullanılan değişkenler Kamuyu Aydınlatma, Menfaat Sahipleri, Pay Sahipleri, Yönetim Kurulu ve Denetim Kalitesi başlıkları altında toplanmaktadır. Çalışmada kullanılmak üzere algılanan durum için ve beklenen durum için ayrı ayrı değişkenler oluşturulmuştur. Oluşturulan değişkenler faktör analizi ile faktörler altında gruplanmıştır. Faktör analizi sonucu oluşan denetim kalitesi boyutları bağımlı değişken, kurumsal

yönetim uygulamaları boyutları ise bağımsız değişken olarak kabul edilerek analize devam edilmiştir.

### ***Araştırmanın Analizi***

Analizdeki veriler boşluk modeli kullanılarak değerlendirilmiştir. Bu modelde beklenti ve algı arasındaki fark, boşluk olarak adlandırılmaktadır (Parasuraman vd., 1990: 41-50). Beklenti ve algı arasındaki fark tatmin düzeyi olarak değerlendirilmektedir (Dölarıslan, 2013: 19). Bu kapsamda çalışmanın analiz dahilinde kullanılacak veriler iki boyutlu boşluk modelinde oluşturulmuş ve değerlendirilmeye çalışılmıştır. Bu doğrultuda öncelikle önceki çalışmalardan oluşturulan değişkenler (sorular) gerek kurumsal yönetim uygulamaları gerekse denetim kalitesi belirleyicileri için katılımcıların beklenti düzeylerini belirlemek amacıyla dizayn edilmiştir. Bu yolun izlenmesinin temel nedeni mevcut kurumsal yönetim uygulamaları ve denetim kalitesi düzeylerinin, beklentileri temsil etmeyeceğidir. Bir diğer ifade, ile şirketler tarafından yapılan uygulamalar çoğu zaman beklenti düzeyinin üstünde ya da altında kalabilmektedir. Kurumsal yönetim uygulamaları ve denetim kalitesi değişkenleri ve bu değişkenlerin alt boyutlarını belirlemek amacıyla her bir değişken için sırasıyla önce geçerlilik (açıklayıcı faktör) analizi sonrasında güvenilirlik (iç tutarlılık) analizi gerçekleştirilmiştir. Ardından beklenen ve algılanan beklenen durum sorularına faktör analizi uygulanarak boyutlar belirlenmekte, daha sonra algılanan durumlar ile Paired T-testi ve çoklu regresyon analizi gerçekleştirilmektedir.

### ***Araştırmanın Bulguları***

Analiz kapsamında ilk olarak anket uygulamasına katılan şirketlerin genel özellikleri ile ilgili frekans değerlerinin sonuçları verilmiştir.

### ***Araştırmaya Katılan Şirketlerin Genel Özellikleri***

Araştırmaya katılan denetim şirketlerinin faaliyet gösterdikleri illere göre dağılımları Tablo 1'de yer almaktadır.

**Tablo 1. Denetim Firmalarının Bulunduğu İller**

İl	Sayı	Yüzde
İstanbul	21	45,6
Ankara	20	43,4
İzmir	2	4,00
Bursa	1	2,00
Antalya	1	2,00
Kayseri	1	2,00

Tablo 1'e göre araştırma kapsamındaki denetim şirketlerinin; %45,6'sı İstanbul, %43,4'ü Ankara, %4'ü İzmir, %2'si Bursa, % 2'si Antalya ve %2'si Kayseri illerinde faaliyet gösterdikleri belirlenmiştir.

Araştırma kapsamında yer alan denetim firmalarının türlerinin dağılımı Tablo 2'de verilmiştir.

**Tablo 2. Denetim Firmalarının Türü**

	<b>Frekanslar</b>	<b>Yüzde</b>
Ulusal	34	73,9
Uluslararası Bağlantılı	12	26,1
Toplam	46	100

Yukarıdaki tabloya göre anket uygulamasına katılan denetim şirketlerinin 73,9'u ulusal, %26,1'i ise uluslararası bağlantılı şirketlerdir.

Tablo 3'te ankete katılan denetçilerin eğitim düzeyleri yer almaktadır.

**Tablo 3. Anket Uygulanan Denetçilerin Eğitim Düzeyi**

	<b>Frekanslar</b>	<b>Yüzde</b>
Lisans Mezunu	40	87,0
Yüksek Lisans Mezunu	6	13,0
Toplam	46	100

Tablo 3'e göre araştırma kapsamındaki denetçilerin %87'si lisans mezunu %13'ünün yüksek lisans mezunu olduğu belirlenmiştir.

Tablo 4'te araştırma kapsamındaki denetçilerin 3568 sayılı kanuna göre dağılımı yer almaktadır.

**Tablo 4. 3568 Sayılı Kanuna Göre Unvan**

	<b>Frekanslar</b>	<b>Yüzde</b>
SMMM	21	45,7
YMM	25	54,3
Toplam	46	100

Tablo 4'e göre araştırma kapsamındaki denetçilerin %45,7'si Serbest Muhasebeci Mali Müşavir iken %54,3'ü Yeminli Mali Müşavirdir.

Tablo 5'te araştırma kapsamındaki denetçilerin unvanlarına göre dağılımı yer almaktadır.



**Tablo 5. Denetçi Unvanı**

	<b>Frekanslar</b>	<b>Yüzde</b>
Sorumlu Ortak Baş Denetçi	4	8,7
Kıdemli Denetçi	3	6,5
Baş Denetçi	7	15,2
Denetçi	16	34,8
Diğer	16	34,8
Toplam	46	100

Tablo 5'e göre araştırma kapsamındaki denetçilerin %8,7'si sorumlu ortak baş denetçi, %6,5'i kıdemli denetçi, %15,2'si baş denetçi, %34,8'i denetçi olduğu gözlemlenmektedir.

Tablo 6'da araştırma kapsamındaki denetçilerin cinsiyet durumlarına göre dağılımı yer almaktadır.

**Tablo 6. Cinsiyet**

	<b>Frekanslar</b>	<b>Yüzde</b>
Bayan	11	23,9
Bay	35	76,1
Toplam	46	100

Tablo 6'ya göre anket uygulamasına katılan denetçilerin %23,9'u kadın %76,1'i ise erkektir.

Tablo 7'de araştırma kapsamındaki denetçilerin yaş aralıklarına göre dağılımı yer almaktadır.

**Tablo 7. Yaş**

	<b>Frekanslar</b>	<b>Yüzde</b>
20-25	3	6,5
26-30	9	19,6
31-35	13	28,3
36-40	9	19,6
41-45	3	6,5
46-50	5	10,9
51-55	1	2,2
56-60	3	6,5
Toplam	46	100

Tablo 7'ye göre araştırma kapsamındaki denetçilerin % 73,9'unun 40 yaş ve altında oldukları görülmektedir.

Tablo 8'de araştırma kapsamındaki denetçilerin çalıştıkları denetim şirketlerindeki kurumsal yönetim düzeyini nasıl gördüklerine ilişkin veriler yer almaktadır.

**Tablo 8. Şirketin Kurumsal Yönetim Düzeyi**

	<b>Frekanslar</b>	<b>Yüzde</b>
Çok İyi	16	34,8
İyi	21	45,7
Yeterli	7	15,2
Yetersiz	2	4,3
Toplam	46	100

Tablo 8'e göre anket uygulamasına katılan denetçilerin %34,8'i şirketlerinin kurumsal yönetim düzeylerini çok iyi bulduklarını beyan etmektedir. %45,7'si iyi ve %15,2'si ise yeterli düzeyde bulduklarını belirtmektedir. Ankete katılanların sadece %4,3'ü yetersiz kurumsal yönetim düzeyine sahip şirketlerde çalıştıklarını bildirmektedir.

**Tablo 9. Kurumsal Yönetim Uygulamalarına Geçildikten Sonraki Durum**

	<b>Arttı</b>		<b>Azaldı</b>		<b>Değişmedi</b>	
	Frekans	Yüzde	Frekans	Yüzde	Frekans	Yüzde
Müşteri Sayısı	28	60,9	0	0	18	39,1
Müşteri Memnuniyeti	31	67,4	0	0	15	32,6
Marka Değeri	30	65,2	0	0	16	34,8
Toplam	46	100	46	100	46	100

Tablo 9'a göre ankete katılan şirketlerin, kurumsal yönetim uygulamalarına geçildikten sonra müşteri sayısının arttığını beyan edenlerin oranı %60,9'dur. Müşteri memnuniyetinin arttığını bildirenlerin oranı %67,4 ve marka değerinin arttığını söyleyenlerin oranı %65,2 olarak gerçekleşmiştir.

### ***Araştırmanın Hipotezleri***

Kurumsal yönetim uygulamalarının denetim kalitesi üzerine etkilerini incelemek amacıyla bir takım hipotezler geliştirilmiş olup aşağıda açıklanmıştır.

Sermaye Piyasası Kurulu kurumsal yönetim uygulamalarını dört başlık altında toplamaktadır. Bunlardan ilki Kamuyu Aydınlatma ve Şeffaflıktır.

Kamuyu aydınlatma ve şeffaflık ilkesi, pay ve menfaat sahiplerine, şirketin hak ve yararlarını da gözetecek bir şekilde, zamanında, doğru, eksiksiz, anlaşılabilir, analiz edilebilir, düşük maliyetle kolay erişilebilir bilgilerin sunulmasını amaçlamaktadır (SPK, 2005: 20). Şeffaflık; denetim şirketlerinin idari yapısının ve iç kontrol yapısının belirtilmesi, denetim yapılan şirketlerin listesinin hazırlanması, denetim şirketlerinin bağımsızlıkla ilgili uygulamalarının beyan edilmesi, denetim şirketinin denetçi eğitimi ile ilgili beyan edilmesi ve denetim şirketinin finansal bilgilerini denetim dışı hizmetlerden sağlanan gelirleri ayrı tutarak bildirilmesi gibi hususlarla denetim kalitesini etkileyen faktörler arasında yer almaktadır (Senal, 2011:29). Son yıllarda yaşanan Enron, Parmalat gibi muhasebe skandallara bağlı olarak muhasebe, finansal raporlama ve denetimde yatırımcıları korumak amacıyla önemli değişiklikler ortaya çıkmıştır (Adeyemi & Fagbemi, 2010:171; Soliman & Elsalam, 2012:1293). Bu durum finansal raporlamada şirketlerin hesap verebilirliği ve şeffaflığının önemini ortaya çıkarmıştır (Terzi vd., 2014: 194). Bu bilgiler kapsamında kamuyu aydınlatmaya yönelik kurumsal yönetim uygulamalarının denetim kalitesine etkisi olduğu düşünülerek aşağıdaki hipotez geliştirilmiştir.

*H<sub>1</sub>: Kamuyu aydınlatmaya yönelik kurumsal yönetim uygulamaları ile denetim kalitesi arasında pozitif ve anlamlı bir ilişki vardır.*

Diğer bir kurumsal yönetim uygulamaları ana başlığı ise Menfaat Sahipleridir. Menfaat sahipleri, işletmenin amaçlarını gerçekleştirmesinde; yürüttüğü faaliyetlerde herhangi bir ilgisi olan bir kimse, kurum veya çıkar grubu olarak tanımlanmaktadır. Şirketle ilgili menfaat sahipleri pay sahipleri ile birlikte çalışanları, alacaklıları, müşterileri, tedarikçileri, sendikaları, çeşitli sivil toplum kuruluşlarını, devleti ve hatta şirkete yatırım yapmayı düşünebilecek potansiyel tasarruf sahiplerini de içerir. Menfaat sahipleri, şirketin iyi bir şekilde yönetilmesinden ve sermayenin korunmasından yarar sağlar. Şirket faaliyetlerinin, kamuyu aydınlatma ilkeleri çerçevesinde dürüst, güvenilir ve kamuya açık olması, menfaat sahiplerinin şirketin durumu hakkında bilgilenmelerini temin eder. Bu anlamda kurumsal yönetim ilkelerinin uygulanması, menfaat sahipleri için önem arz etmektedir (SPK, 2011: 4). Menfaat sahiplerinden çalışanlar yani denetçiler, eğitim seviyeleri, tecrübeleri, bağımsızlıkları, etik kurallara riayet etmeleri, mevzuattaki değişiklikleri takip etmeleri ve kendilerini sürekli yenilemeleri ile denetim kalitesine olumlu katkı yapmaktadır. Bir başka menfaat sahipleri grubu olan müşterilerle gerçekleştirilen çalışma sürelerinin artması ise denetim kalitesine olumsuz etki yapmaktadır. Son olarak menfaat sahiplerinden devletin koyduğu yasal zorunluluklar, hukuki yaptırımlar ve standartlar denetim kalitesine olumlu etki yapmaktadır (Senal, 2011: 26-39). Bu bilgiler kapsamında menfaat sahiplerine yönelik kurumsal yönetim

uygulamalarının denetim kalitesine etkisi olduğu düşünülerek aşağıdaki hipotez geliştirilmiştir.

*H<sub>2</sub>: Menfaat sahiplerine yönelik kurumsal yönetim uygulamaları ile denetim kalitesi arasında pozitif ve anlamlı bir ilişki vardır.*

Pay sahipleri, bir başka kurumsal yönetim uygulamaları ana başlığı olarak yer almaktadır. Bu bölümde, pay sahiplerinin hakları ve eşit işleme tabi olmaları konusundaki prensipler yer almaktadır. Ayrıca, pay sahiplerinin bilgi alma ve inceleme hakkı, genel kurula katılım ve oy verme hakkı, kar payı alma hakkı ve azınlık haklarına ayrıntılı olarak yer verilmiştir. Üstelik pay sahipliğine ilişkin kayıtların sağlıklı olarak tutulması ve payların serbestçe devri ve satışı konuları ile pay sahiplerine eşit işlem ilkesi ele alınmaktadır (SPK, 2011: 7). Pay sahiplerinden kurumsal yatırımcılar, şirketlerin sermaye sahipliğinde yer alan aracı kurumlar, banka ve finans kuruluşları, sigorta şirketleri, fon şirketleri gibi kurumlar olarak tanımlanmaktadır (Soliman & Elsalam, 2012:1293). Sermaye pay yüzdelerinin yüksek olması nedeniyle denetim sürecinde bireysel yatırımcılardan ziyade kurumsal yatırımcıların faaliyetleri incelenmesinin gerekli olduğu söyleyen çalışmalar bulunmaktadır. (Abdullah vd., 2008:22). Kane & Velury (2004), Chan vd. (2007), Mitra vd. (2007) ve Zureigat (2011) yaptıkları çalışmalarda kurumsal yatırımcılar ile denetim kalitesi arasındaki ilişkiyi incelemişlerdir. Diğer taraftan Gürbüz (2005) çalışmasında yüksek halka açıklık oranlarına sahip şirketlerin, kurumsal yönetim uygulamalarını daha yüksek seviyede gerçekleştirdiklerini tespit etmiştir. Bu bilgiler kapsamında pay sahiplerine yönelik kurumsal yönetim uygulamalarının denetim kalitesine etkisi olduğu düşünülerek aşağıdaki hipotez geliştirilmiştir.

*H<sub>3</sub>: Pay sahiplerine yönelik kurumsal yönetim uygulamaları ile denetim kalitesi arasında pozitif ve anlamlı ilişki vardır.*

Kurumsal yönetim uygulamalarının son ana başlığını ise Yönetim Kurulu oluşturmaktadır. Yönetim kurulu, bir şirketin stratejik karar alma, temsil ve en üst seviyede yürütme organıdır. Yönetim kurulu kararlarını alırken ve bunları uygularken, şirketin piyasa değerinin mümkün olan en üst seviyeye çıkarılmasını hedefler. Yönetim kurulu bunun bilinci içerisinde şirket işlerini, pay sahiplerinin uzun vadeli ve istikrarlı bir kazanç sağlamasını temin edecek şekilde yürütür. Bunu yaparken, pay sahipleri ile şirketin büyüme gereği arasındaki hassas dengenin de bozulmamasına özen gösterir. Yönetim kurulu üyeleri görevlerini rasyonel şekilde ve iyi niyet kuralları çerçevesinde, şirketin çıkarları ile pay ve menfaat sahipleri arasındaki hassas dengeyi gözeterek yerine getirir. Yönetim kurulu, etkinliğinin en üst düzeyde olmasını ve her türlü çıkar çatışmasından ve etkiden uzak, karar alma,

yürütme ve temsil görevlerini bağımsız bir şekilde yerine getirmesini sağlayacak şekilde oluşturulur. Yönetim kurulu üyelerinin yetenek, beceri ve deneyim düzeyleri ile bağımsızlık derecesi, yönetim kurulunun performans düzeyini ve başarısını belirlemekte ve şirketin hedefe ulaşmadaki başarısını doğrudan etkilemektedir. Yönetim kurulunda yer alan bağımsız üyelerin, şirketin, pay ve menfaat sahiplerinin çıkarlarını her şeyin üstünde tutabilme ve kararlarda tarafsız olabilme avantajına doğal olarak sahip oldukları kabul edilmektedir. Bu çerçevede bağımsız üyelerin yönetim kurulunda çoğunlukta bulunması, bir şirkette kurumsal yönetimin doğru ve tarafsız olarak uygulanmasının önemli unsurlarından bir tanesidir. Yönetim kurulu çalışmalarını daha sağlıklı yürütebilmek için komiteler oluşturabilir. Bu komitelerin oluşumu, yapısı ve çalışma ilkeleri, yönetim kurulunun profesyonel bir yaklaşımla ve sağlıklı bir şekilde çalışmasını ve böylelikle şirketin kurumsal yönetim ilkelerine göre işleminin temelini oluşturur. (SPK, 2011: 24). Ayrıca Beasley & Petroni (2001), O'Sullivan (2000), Salleh vd. (2006), Abdullah vd. (2008) ve Terzi vd. (2014) yaptıkları çalışmalarda yönetim kurulunda bağımsız üyelerin yer almasının denetim kalitesini etkilediğini tespit etmişlerdir. Diğer taraftan Abbott vd. (2007), Soliman & Elsalam (2012), Adeyemi & Fagbemi (2010) ve Terzi vd. (2014) çalışmalarında denetim komitesi ile denetim kalitesi arasındaki ilişkiyi incelemişlerdir. Terzi vd. (2014), denetim faaliyetlerinin kaliteli bir biçimde yürütülmesinde etkin rol alacak olan denetim komitesi, bu koordinasyon ve gözetim faaliyetini yürütebilmesi için denetim komitesine seçilen üyelerin muhasebe ve denetim mesleği ile ilgili ve/veya bu alanda uzman olması ile bu faaliyetlerin ilişkisini incelemiştir. Bu bilgiler kapsamında yönetim kuruluna yönelik kurumsal yönetim uygulamalarının denetim kalitesine etkisi olduğu düşünülerek aşağıdaki hipotez geliştirilmiştir.

*H<sub>4</sub>: Yönetim kuruluna yönelik kurumsal yönetim uygulamaları ile denetim kalitesi arasında pozitif ve anlamlı ilişki vardır.*

Bu hipotezleri test etmek amacıyla denetim kalitesinin ve kurumsal yönetim uygulamalarını temsil edecek boyutlar belirlenmeye çalışılmıştır.

### ***Denetim Kalitesi***

Analiz kapsamında ilk olarak beklenen durum sorularına faktör analizi yapılmıştır. Analiz gerçekleştirilirken birden fazla faktörü etkileyen binişik değişkenler elenmiştir.

Tablo 10'da denetim kalitesi KMO Testi sonuçları ve beklenen durum toplam varyans değerleri yer almaktadır.

**Tablo 10. Denetim Kalitesi KMO Testi ve Beklenen Durum Toplam Varyans Açıklama Tablosu**

Bileşen	İlk Özdeğer		
	Toplam	Varyans Yüzdesi	Kümülatif Yüzde
1	5,725	40,891	40,891
2	3,105	22,176	63,066
3	1,215	8,676	71,742
4	1,064	7,598	79,340
Kaiser-Meyer-Olkin Örnekleme Yeterliliği Testi (KMO)			,719

Denetim kalitesi beklenen durum sorularının faktör analizinde KMO değeri 0,719 bulunmuştur. Verilerin faktör analizine uyumlu oldukları kabul edilmektedir. Tablo 10'a göre özdeğerleri birden büyük 4 bileşen bulunduğu için modele alınacak faktör sayısı 4 olarak tespit edilmiştir. Toplam sütununda yer alan özdeğerlerden 1'den büyük çıkanlar, o analizdeki faktör sayısını belirlemektedir (Çokluk, 2012: 230). Ayrıca ortaya çıkan 4 faktörün toplam varyansın %79,34'ünü açıkladığı görülmektedir. Bu dört faktörden 1.si tek başına toplam varyansın %40,89'unu açıklamaktadır.

Tablo 11'de denetim kalitesi beklenen durum faktörlerinin güvenilirlik testi yer almaktadır.

**Tablo 11. Denetim Kalitesi Beklenen Durum Faktörlerinin Güvenirlik Testi**

Faktörler	Cronbach's Alfa	Bileşen Sayısı
Denetim ve Denetçinin Niteliği	,942	7
Yönetim Kurulunun Bağımsızlığı	,765	3
Şirket Büyüklüğü ve Çalışma Süresi	,832	2
Müşteri Şirketin Nitelikleri	,794	2

Tablo 11'e göre faktör analizi sonucu ortaya çıkan faktörlerin güvenilir oldukları görülmektedir. Sonuç olarak denetim kalitesi beklenen durum faktör analizi sonucu 4 boyut oluşmuştur. İçerdikleri bileşenlere göre oluşan boyutlar tabloda adlandırılmıştır.

### ***Kamuyu Aydınlatma***

Kurumsal yönetim uygulamalarının alt başlıklarından biri olan kamuyu aydınlatma ile ilgili beklenen durum soruları için faktör analizi yapılmıştır.

**Tablo 12. Kamuyu Aydınlatma KMO Testi ve Beklenen Durum Toplam Varyans Açıklama Tablosu**

Bileşen	İlk Özdeğer		
	Toplam	Varyans Yüzdesi	Kümülatif Yüzde
1	1,786	35,728	35,728
2	1,590	31,803	67,531
Kaiser-Meyer-Olkin Örnekleme Yeterliliği Testi (KMO)			,501

Tablo 12’de yer alan KMO testi sonucuna göre kamuyu aydınlatma faktör analizi uygulanabilir seviyede çıkarak geçerliliği doğrulanmıştır. Ayrıca yukarıdaki tabloya göre özdeğerleri birden büyük 2 bileşen bulunduğundan modele alınacak faktör sayısı 2 olarak tespit edilmiştir.

Tablo 13’de kamuyu aydınlatma beklenen durum faktörlerinin güvenilirlik testi yer almaktadır.

**Tablo 13. Kamuyu Aydınlatma Beklenen Durum Faktörlerinin Güvenirlik Testi**

	Cronbach’s Alfa	Bileşen Sayısı
Kamuyu Aydınlatma	,775	2
2.Faktör	,509	3

Tablo 13’e göre faktör analizi sonucunda ortaya çıkan faktörlerden ilkinin güvenilir olduğu, ikincisinin ise Cronbach’s Alfa değeri 0,60’tan küçük olduğu için güvenilir olmadığı görülmektedir. Sonuç olarak kamuyu aydınlatma beklenen durum faktör analizi sonucu oluşan faktör kamuyu aydınlatmayı temsil eden bir yeni boyut olmuştur.

### **Menfaat Sahipleri**

Kurumsal yönetim uygulamalarının alt başlıklarından bir başkası olan menfaat sahipleri ile ilgili beklenen durum soruları için faktör analizi yapılmıştır.

**Tablo 14. Menfaat Sahipleri KMO Testi ve Beklenen Durum Toplam Varyans Açıklama Tablosu**

Bileşen	İlk Özdeğer		
	Toplam	Varyans Yüzdesi	Kümülatif Yüzde
1	2,222	55,538	55,538
Kaiser-Meyer-Olkin Örnekleme Yeterliliği Testi (KMO)			,713

KMO testi sonuçlarına göre menfaat sahipleri için faktör analizi uygulanabilir seviyededir ve geçerlidir. Tablo 14’e göre özdeğerleri birden büyük sadece 1 bileşen bulunduğundan modele alınacak faktör sayısı 1 olarak tespit edilmiştir. Oluşan bu faktör menfaat sahiplerini temsil

etmektedir. Cronbach's Alfa değeri 0,699 olarak tespit edilmiştir. Bu sonuca göre faktör analizi sonucu ortaya çıkan faktörün güvenilir olduğu görülmektedir.

Tablo 15'te menfaat sahipleri beklenen durum faktörlerinin güvenilirlik testi yer almaktadır.

**Tablo 15. Menfaat Sahipleri Beklenen Durum Faktörlerinin Güvenirlik Testi**

	<b>Cronbach's Alfa</b>	<b>Bileşen Sayısı</b>
1.Faktör	,699	4

Tablo 15'e göre faktör analizi sonucu ortaya çıkan faktörün güvenilir olduğu görülmektedir. Sonuç olarak menfaat sahipleri beklenen durum faktör analizi sonucu bir yeni değişken oluşmuştur. Bileşenleri itibari ile yeni oluşan değişken şöyle adlandırılmıştır

### ***Pay Sahipleri***

Kurumsal yönetim uygulamalarının alt başlıklarından bir başkası olan pay sahipleri ile ilgili beklenen durum soruları için faktör analizi yapılmıştır.

**Tablo 16. Pay Sahipleri KMO Testi ve Beklenen Durum Toplam Varyans Açıklama Tablosu**

<b>Bileşen</b>	<b>İlk Öz değer</b>		
	<b>Toplam</b>	<b>Varyans Yüzdesi</b>	<b>Kümülatif Yüzde</b>
1	2,403	48,050	48,050
2	1,362	27,241	75,291
Kaiser-Meyer-Olkin Örnekleme Yeterliliği Testi (KMO)			,657

KMO testi sonuçlarına göre pay sahipleri için faktör analizi uygulanabilir seviyededir ve geçerlidir. Tablo 16'ya göre öz değerleri birden büyük 2 bileşen bulunduğundan modele alınacak faktör sayısı 2 olarak tespit edilmiştir.

Tablo 17'de pay sahipleri beklenen durum faktörlerinin güvenilirlik testi yer almaktadır.

**Tablo 17. Pay Sahipleri Beklenen Durum Faktörlerinin Güvenirlik Testi**

<b>Faktörler</b>	<b>Cronbach's Alfa</b>	<b>Bileşen Sayısı</b>
Pay Sahipleri ve Bilgi Dağıtımı	,805	3
Temsil ve İletişim	,710	2

Tablo 17'ye göre faktör analizi sonucu ortaya çıkan faktörlerin güvenilir oldukları görülmektedir. Sonuç olarak pay sahipleri beklenen durum faktör



analizi sonucu iki yeni değişken oluşmuştur. Bileşenleri itibari ile yeni oluşan değişkenler tabloda adlandırılmıştır.

### ***Yönetim Kurulu***

Kurumsal yönetim uygulamalarının alt başlıklarından sonucu olan yönetim kurulu ile ilgili beklenen durum soruları için faktör analizi yapılmıştır.

**Tablo 18. Yönetim Kurulu KMO Testi ve Beklenen Durum Toplam Varyans Açıklama Tablosu**

Bileşen	İlk Öz değer		
	Toplam	Varyans Yüzdesi	Kümülatif Yüzde
1	3,335	47,647	47,647
2	1,136	16,226	63,873
Kaiser-Meyer-Olkin Örnekleme Yeterliliği Testi (KMO)			,738

KMO testi sonuçlarına göre yönetim kurulu için faktör analizi uygulanabilir olduğu ve geçerli çıktığı görülmektedir. Tablo 18'e göre öz değerleri birden büyük 2 bileşen bulunduğundan modele alınacak faktör sayısı 2 olarak tespit edilmiştir.

Tablo 19'da pay sahipleri beklenen durum faktörlerinin güvenilirlik testi yer almaktadır.

**Tablo 19. Yönetim Kurulu Beklenen Durum Faktörlerinin Güvenirlik Testi**

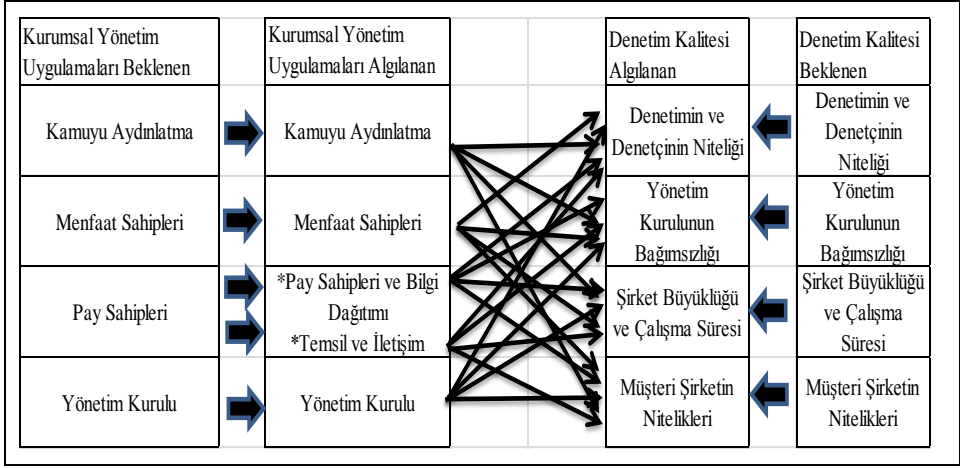
	Cronbach's Alfa	Bileşen Sayısı
Yönetim Kurulu	,825	5
2. Faktör	,549	2

Tablo 19'a göre faktör analizi sonucu ortaya çıkan 1.faktörün güvenilir olduğu görülmektedir. 2. faktör ise 0,60'ın altında kalarak güvenilirlik testinden geçememiştir. Sonuç olarak yönetim kurulu beklenen durum faktör analizi sonucu bir yeni boyut oluşmuştur. Bileşenleri itibari ile yeni oluşan boyut yönetim kurulu olarak adlandırılmıştır.

### ***Analizlerin Sonuçları***

Faktör analizi sonuçları göre oluşan boyutlar araştırmanın devamında kullanılacak olan bağımlı ve bağımsız değişkenleri oluşturmaktadır.

Şekil 1. Analiz Yöntemi



Yukarıdaki şekilde analiz bölümünde kullanılan teknikler şematize edilmeye çalışılmıştır. Denetim kalitesinin beklenen durum değişkenlerine yapılan faktör analizi neticesinde, denetim kalitesinin dört boyuttan oluştuğu tespit edilmiştir. Kurumsal yönetim uygulamalarının da dört ana başlık altında her bir başlık kendi içerisinde faktör analizi uygulanarak toplamda beş boyuttan oluştuğu gözlemlenmiştir. Daha sonra kurumsal yönetim uygulamalarının boyutları ile denetim kalitesinin boyutlarının her biri arasındaki ilişkiyi tespit etmeye yönelik analizler gerçekleştirilmiştir. Yapılan analizler sonucu elde edilen sonuçlar aşağıda yer almaktadır.

### ***Denetim Kalitesi***

Faktör analizi sonucunda oluşan denetim kalitesinin boyutları arasında korelasyon olup olmadığını ölçmek amacıyla yapılan Pearson Correlation testi sonuçları aşağıdaki tabloda yer almaktadır. Denetim kalitesinin boyutları arasındaki ilişkilere bakıldığında çok yüksek korelasyona sahip olmadıkları dolayısıyla boyutların birbiri içerisine çok geçmediği görülmektedir. Diğer yandan denetim kalitesi boyutlarının birbirleri ile olan ilişkileri bir takım sonuçların çıkmasına da yol açmaktadır. Ortaya çıkan sonuçların literatürle uyumlu olduğu da görülmektedir. Ayrıca literatürde doğrudan yer almayan bazı sonuçlar da elde edilmiştir.

**Tablo 20. Denetim Kalitesi Boyutları Pearson Korelasyon Testi**

		DKB1	DKB2	DKB3	DKB4
DKB1	Pearson Korelasyon	1	-,005	<b>,337*</b>	,202
	Anlamlılık		,972	,022	,178
	Örneklem sayısı	46	46	46	46
DKB2	Pearson Korelasyon	-,005	1	<b>,465**</b>	<b>,372*</b>
	Anlamlılık	,972		,001	,011
	Örneklem sayısı	46	46	46	46
DKB3	Pearson Korelasyon	<b>,337*</b>	<b>,465**</b>	1	<b>,464**</b>
	Anlamlılık	,022	,001		,001
	Örneklem sayısı	46	46	46	46
DKB4	Pearson Korelasyon	,202	<b>,372*</b>	<b>,464**</b>	1
	Anlamlılık	,178	,011	,001	
	Örneklem sayısı	46	46	46	46

\* % 95 anlamlılık düzeyinde      \*\* % 99 anlamlılık düzeyinde

Denetim kalitesinin boyutları arasındaki korelasyon testi sonuçlarına göre;

- Denetim ve denetçinin niteliği boyutu ile firma büyüklüğü ve çalışma süresi boyutu arasında anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir. Yani denetim şirketinin büyüklüğü arttıkça ve müşteri firma ile çalışma süresi sınırlandııkça; denetimin ve denetçinin niteliğini artırarak daha kaliteli denetim yapılacağı düşüncesini ortaya çıkarmaktadır. Denetimin kalitesini etkileyen faktörler arasında denetimin ve denetçinin nitelikleri ile denetim şirketinin büyüklüğü ve çalışma süresi gibi etmenler yer almaktadır (Senal, 2011: 24-33).
- Yönetim kurulunun bağımsızlığı boyutu ise hem firma büyüklüğü ve çalışma süresi boyutu hem de müşteri firma nitelikleri boyutu ile istatistiksel olarak anlamlı ilişki içerisindedir. Yönetim kurulunun bağımsızlığının artırması için müşteri firmanın büyüklüğünün artması, denetim firmasının büyüklüğünün artması ve müşteri firma ile çalışma süresinin kısılması gerektiği sonucu ortaya çıkmaktadır. Beasley, O’Sullivan, Carcello, Fan, Gürbüz, Salleh, Mitra, Chan, Abdullah, Lin, Adeyemi, Zureigat, Soliman ve Terzi vd. yaptıkları çalışmalarda yönetim kurulunun bağımsızlığının denetim kalitesini etkilediğini tespit etmişlerdir.
- Şirket büyüklüğü ve müşteri şirket ile çalışma süresinin sınırlanması boyutu diğer üç denetim kalitesi boyutları ile istatistiksel olarak anlamlı

ilişki içerisindedir. Şirket büyüklüğünün artması için yönetim kurulunun bağımsızlığının artması, denetimin ve denetçinin niteliğinin artması ve de müşteri şirketin niteliklerinin artması gerekmektedir. Deangelo'nun 1981'de yaptığı "Auditor Size and Audit Quality" isimli çalışması ile Kane ve Velury'nin 2002'de yaptığı "The Role of Institutional Ownership in the Market for Auditing Services: An Empirical Investigation" isimli çalışması ve Terzi vd.'nin Kurumsal Yönetim Uygulamalarının Denetim Kalitesine Etkisi: Borsa İstanbul'da Ampirik Bir Araştırma şirket büyüklüğünün denetim kalitesi üzerine etkisi olduğunu ortaya koymaktadır.

- Müşteri şirketin niteliklerinin artması, şirketin yönetim kurulunun bağımsızlığını ve şirket büyüklüğünün arttırmakta; müşteri şirket ile çalışma süresini sınırlandırmaktadır. Senal (2011) yaptığı çalışmada müşteri şirket ile çalışma süresinin azaltılmasının denetim kalitesine olumlu etki yapacağından bahsetmektedir.

Denetim kalitesi algılanan durum değişkenleri ile beklenen durum değişkenleri Paired Samples Testi ile analiz edilmiştir. Analiz sonuçları Tablo 21'de yer almaktadır.

**Tablo 21. Denetim Kalitesi Beklenen-Algılanan Eşli Örnekler T-testi**

Eşleşme	t değeri	Anlamlılık	Ortalama Farkı
DKB1 - DKA1	-2,144	,037	-,08385
DKB2 - DKA2	,783	,437	,09420
DKB3 - DKA3	,194	,847	,03261
DKB4 - DKA4	-,414	,681	-,06522

Paired Samples Testi sonuçlarına göre anlamlılık düzeyi 0,05'ten küçük olan birinci eşleşmede algılanan durum ile beklenen durum arasında bir fark olduğu kabul edilmiştir. Diğer eşleşmelerde ise beklenen durumlar ile algılanan durumlar arasında anlamlı bir fark olmadığı görülmektedir. Bu durumda;

- Denetim ve denetçinin niteliğinin beklenen durumdan daha iyi çıktığı görülmektedir yani, denetim şirketlerinde çalışan denetçilerin niteliklerinin olması gerekenden daha iyi durumda oldukları bildirilmektedir. Ayrıca gerçekleştirdikleri denetimin olması gerekenden daha kaliteli olduğu sonucu ortaya çıkmaktadır.

- Denetim şirketlerinin yönetim kurullarının nispeten bağımsız bir yapıya sahip oldukları dolayısıyla kaliteli denetim yaptıkları görülmektedir. Ancak yönetim kurullarının bağımsızlığı beklenen düzeye ulaştığında daha kaliteli denetim yapacakları sonucu ortaya çıkmaktadır.
- Denetim firmaları, kaliteli denetim yapacak kadar büyük firma olduklarını bildirmektedir. Ayrıca kaliteli denetim gerçekleştirecek kadar müşteri firma ile çalışma sürelerini sınırlı tutmaktadır. Fakat beklendiği kadar büyük firma oldukları ve beklendiği kadar çalışma sürelerini sınırladıkları takdirde daha kaliteli denetim yapacakları anlaşılmaktadır.
- Müşterilerinin büyük şirketler olduklarını fakat daha büyük müşterilerle çalıştıklarında daha kaliteli denetim gerçekleştireceğini beyan etmektedirler. Ayrıca müşterilerin yer aldıkları sektörlerin de denetim kalitesini etkilediği beyan edilmektedir.

### ***Kurumsal Yönetim Uygulamaları***

Kurumsal yönetim uygulamalarının dört bileşeni ve içerdikleri boyutlar ile ilgili analizler aşağıda yer almaktadır.

Tablo 22’de kamuyu aydınlatma beklenen- algılanan eşli örnekler T-testi yer almaktadır.

**Tablo 22. Kamuyu Aydınlatma Beklenen- Algılanan Eşli Örnekler T-testi**

		<b>t değeri</b>	<b>Anlamlılık</b>	<b>Ortalama Farkı</b>
Eşleşme 1	KAB-KAA	2,184	,034	,35870

Paired Samples Testi sonuçlarına göre anlamlılık düzeyi 0,05’ten küçük olan eşleşmede algılanan durum ile beklenen durum arasında bir fark olduğu görülmektedir. Mevcut durumdaki kamuyu aydınlatma faaliyetlerinin yeteri kadar gerçekleşmediği görülmektedir. Yani denetim firmalarının, muhasebe politikalarını ve kar dağıtım politikalarını kamuya açıklarken daha fazla bilgi açıklamaları gerekmektedir.

Tablo 23’te denetim kalitesi ile kamuyu aydınlatma boyutları arasındaki Pearson Korelasyon Testi sonuçları yer almaktadır.

**Tablo 23. Denetim Kalitesi ile Kamuyu Aydınlatma Pearson Korelasyon Testi**

		DKA1	DKA2	DKA3	DKA4	KAa
KAA	Pearson Korelasyon	-,065	<b>,391**</b>	-,090	,221	1
	Anlamlılık	,666	,007	,550	,141	
	Örneklem sayısı	46	46	46	46	46

\* % 95 anlamlılık düzeyinde

\*\* % 99 anlamlılık düzeyinde

Tablo 23'e bakıldığında kamuyu aydınlatma faaliyetlerinin yönetim kurulunun bağımsızlığı ile istatistiksel olarak anlamlı ilişki içerisinde bulunduğu görülmektedir. Kamuyu aydınlatma faaliyetleri artırılarak, yönetim kurulunun bağımsızlığının artması sağlanabileceği böylece denetim kalitesi artırılabilir sonuca ortaya çıkmaktadır. Yani denetim firmalarının bilgilendirme politikalarına sahip olması, kurumsal yönetim ilkelerine uyum beyanının bulunması, faaliyet raporlarını düzenli olarak yayınlaması, muhasebe politikalarını ve kar dağıtım politikalarını halka açıklaması yönetim kurulunun bağımsızlığı artırarak denetim kalitesinin artmasına yardımcı olmaktadır.

Tablo 24'te menfaat sahipleri beklenen- algılanan eşli örnekler T-testi yer almaktadır.

**Tablo 24. Menfaat Sahipleri Beklenen- Algılanan Eşli Örnekler T-testi**

		t değeri	Anlamlılık	Ortalama
Eşleşme 1	MSB - MSA	,401	,690	,01630

Paired Samples Testi sonuçlarına göre anlamlılık düzeyi 0,05'ten büyük olan eşleşmede beklenen durum ile algılanan durum arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olmadığı görülmektedir. Ancak denetim firmaları; çalışanlar arasında demografik ayırım yapılmamasından, hizmet içi eğitimden, çalışanlar için etik kuralla bulunmasından ve müşteri firmaya yatırım yapılmaması hususlarında beklenen durumun altında kaldıklarını beyan etmektedirler.

Tablo 25'te denetim kalitesi ile menfaat sahipleri boyutları arasındaki Pearson Korelasyon Testi sonuçları yer almaktadır.

**Tablo 25. Denetim Kalitesi ile Menfaat Sahipleri Pearson Korelasyon Testi**

		DKA1	DKA2	DKA3	DKA4	MSa
MSA	Pearson Korelasyon	<b>,744**</b>	,024	<b>,347*</b>	<b>,324*</b>	1
	Anlamlılık	,000	,873	,018	,028	
	Örneklem sayısı	46	46	46	46	46

\* % 95 anlamlılık düzeyinde \*\* % 99 anlamlılık düzeyinde

Tablo 25'e bakıldığında, menfaat sahiplerinin denetim kalitesi boyutlarından; denetim ve denetçi niteliği, firma büyüklüğü ve çalışma süresi ile müşteri firma nitelikleri arasında ilişki olduğu tespit edilmiştir. Böylece menfaat sahiplerine yönelik kurumsal yönetim uygulamalarının artırılması suretiyle; denetimin ve denetçinin niteliklerinin yükseltilebileceği, yönetim kurulunun bağımsızlığının artırılabilirliği ve de müşteri firmaların niteliklerinin yükseltilebileceği anlaşılmaktadır. Sonuç olarak menfaat sahiplerine yönelik kurumsal yönetim uygulamalarının artması, denetimin daha kaliteli yapılmasını sağladığı görülmektedir.

Tablo 26'da pay sahipleri beklenen- algılanan eşli örnekler T-testi yer almaktadır.

**Tablo 26. Pay Sahipleri Beklenen- Algılanan Eşli Örnekler T-testi**

		t değeri	Anlamlılık	Ortalama Fark
Eşleşme 1	PSB1 - PSA1	1,909	,063	,13043
Eşleşme 2	PSB2 - PSA2	3,001	,004	,45652

Paired Samples Testi sonuçlarına göre anlamlılık düzeyi 0,05'ten büyük olan 1. eşleşmede beklenen durum ile algılanan durum arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olmadığı görülmektedir. Ancak denetim firmaları; pay devrini kısıtlayıcı uygulamaların bulunmaması, pay sahipleri arasında bir ayırım yapılmaması ve pay sahiplerine tam ve zamanında bilgi sunulması konularında olması gereken düzeyde bulunmadıklarını beyan etmişlerdir.

Anlamlılık düzeyi 0,05'ten küçük olan 2. eşleşmede beklenen durum ile algılanan durum arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğu görülmektedir. Bu durumda pay sahipleri biriminin ve birikimli oy sisteminin denetim firmaları içerisinde yeterli düzeyde yer almadığı sonucu ortaya çıkmaktadır.

Tablo 27'de denetim kalitesi ile pay sahipleri boyutları arasındaki Pearson Korelasyon Testi sonuçları yer almaktadır.

**Tablo 27. Denetim Kalitesi ile Pay Sahipleri Pearson Korelasyon Testi**

		DKA1	DKA2	DKA3	DKA4	PSA2	PSA1
PSA2	Pearson Korelasyon	-,034	<b>,514**</b>	,193	<b>,360*</b>	1	<b>,300*</b>
	Anlamlılık	,821	,000	,200	,014		,043
	Örneklem sayısı	46	46	46	46	46	46
PSA1	Pearson Korelasyon	<b>,426**</b>	,103	<b>,293*</b>	<b>,326*</b>	<b>,300*</b>	1
	Anlamlılık	,003	,494	,048	,027	,043	
	Örneklem sayısı	46	46	46	46	46	46

\* % 95 anlamlılık düzeyinde      \*\* % 99 anlamlılık düzeyinde

Tablo 27'ye bakıldığında pay sahiplerine yönelik kurumsal yönetim uygulamalarının pay ve bilgi dağıtım boyutunun denetim kalitesi boyutlarından; denetim ve denetçi niteliği, firma büyüklüğü ve çalışma süresi ile müşteri firma nitelikleri arasında ilişki olduğu tespit edilmiştir. Yani pay devrinin kolaylaştırılması, pay sahiplerine zamanında ve doğru bilgi sunulması ve pay sahiplerine eşit davranılması denetim kalitesinin üç boyutunu etkileyerek denetim kalitesinin artması sonucunu doğurmaktadır.

Pay sahiplerine yönelik kurumsal yönetim uygulamalarının temsil ve iletişim boyutunun ise denetim kalitesi boyutlarından; yönetim kurulunun bağımsızlığı ve müşteri firma nitelikleri arasında ilişki bulunduğu görülmektedir. Pay sahipleri biriminin etkinleştirilmesi ve birikimli oy sisteminin yaygınlaştırılması durumunda, denetim kalitesinin yönetim kurulu bağımsızlığı ve müşteri firma nitelikleri boyutları olumlu etkileneceğinden; denetim kalitesinin artacağı sonucu ortaya çıkmaktadır.

Pay sahipleri için oluşan boyutların kendi aralarında da istatistiksel olarak anlamlı bir ilişkiye sahip oldukları görülmektedir. Pay ve bilgi dağıtım boyutu içerisindeki kurumsal yönetim uygulamaları arttıkça temsil ve iletişim boyutu içerisinde yer alan kurumsal yönetim uygulamalarının da yaygınlaşacağı söylenebilir.

Tablo 28'de yönetim kurulu beklenen- algılanan eşli örnekler T-testi yer almaktadır.



**Tablo 28. Yönetim Kurulu Beklenen- Algılanan Eşli Örnekler T-testi**

		t değeri	Anlamlılık	Ortalama Fark
Eşleşme 1	YKB - YKA	1,779	,082	,20870

Paired Samples Testi sonuçlarına göre anlamlılık düzeyi 0,05'ten büyük olan eşleşmede beklenen durum ile algılanan durum arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olmadığı görülmektedir. Ancak denetim firmaları; yönetim kurulunun hesap verilebilirlik ilkesi çerçevesinde hareket etmesi, risk yönetim ve iç kontrol ve de kurumsal yönetim komitelerinin varlığı ile tepe yönetici ikilemi hususlarında beklenen durumun altında kaldıklarını beyan etmektedirler.

Tablo 29'da denetim kalitesi ile yönetim kurulu boyutları arasındaki Pearson Korelasyon Testi sonuçları yer almaktadır.

**Tablo 29. Denetim Kalitesi ile Yönetim Kurulu Pearson Korelasyon Testi**

		DKA1	DKA2	DKA3	DKA4	YKA
YKA	Pearson Korelasyon	,279	<b>,528**</b>	,214	<b>,477**</b>	1
	Anlamlılık	,061	,000	,153	,001	
	Örnekleme sayısı	46	46	46	46	46

\* % 95 anlamlılık düzeyinde      \*\* % 99 anlamlılık düzeyinde

Tablo 29'a bakıldığında, yönetim kurulu başlığı altında yürütülen kurumsal yönetim uygulamalarının denetim kalitesi boyutlarından; yönetim kurulunun bağımsızlığı ve müşteri firma nitelikleri arasında ilişki olduğu görülmektedir. Böylelikle yönetim kuruluna yönelik kurumsal yönetim uygulamalarının artırılması suretiyle; yönetim kurulunun bağımsızlığının artırılabilceği ve de müşteri firmaların niteliklerinin yükseltilebileceği anlaşılmaktadır. Sonuç olarak yönetim kurulu için kurumsal yönetim uygulamalarının artması, denetimin daha kaliteli yapılmasını sağladığı görülmektedir.

## Sonuç

Kurumsal yönetim ve kaliteli denetim kavramlarının, yaşanan skandallar ve küreselleşmenin neticesinde ortaya çıkan güven sorununun ardından Dünya ve Türkiye'de giderek önem kazandığı görülmektedir. Özellikle son yıllarda kurumsal yönetim ve denetim üzerine yeni düzenlemeler yapılmaktadır. Bu düzenlemeler daha çok güven sağlamaya ve itibar korumaya yönelik olmakla birlikte bazı standartların da oluşmasını sağladığı görülmektedir.

Çalışmada kurumsal yönetim uygulamalarının denetim kalitesi üzerine etkisi incelenmiştir. Bu nedenle inceleme yapılırken Kamu Aydınlatma Platformu'nda kayıtlı bulunan bağımsız denetim şirketlerine uygulanan anket verileri kullanılmıştır. 90 şirketten 46'sı anket uygulamasına katılmış 44'ü ise katılmayı reddetmiştir. Analiz aşamasında literatürde yer alan değişkenlerle kıyaslama yoluna gidilmiştir. Öncelikle anket sorularının daha kolay analiz edilmesi için faktör analizi gerçekleştirilerek elde edilen boyutlarla Paired Samples T-testi ve Pearson Korelasyon Testi yapılmıştır. Çalışmanın sonuçları, hem literatürde yer alan bazı çalışmalarla uyumlu çıkmış, hem de literatürde yer almayan yeni bulgular ortaya çıkarmıştır.

Çalışmanın nihayetinde denetim kalitesi boyutlarından denetim ve denetçinin niteliği ile ilgili analiz sonuçları, menfaat sahipleri, pay ve bilgi dağıtımı, şirket büyüklüğü ve müşteri şirket nitelikleri boyutları ile denetim kalitesinin anlamlı bir ilişki içerisinde olduklarını göstermektedir. Yönetim kurulunun bağımsızlığı ise yönetim kurulu, kamuyu aydınlatma, temsil ve iletişim, şirket büyüklüğü ve çalışma süresi ve müşteri şirket nitelikleri ile anlamlı ilişki içerisinde olup denetim kalitesini etkilemektedir. Bir diğer denetim kalitesi boyutu olan şirket büyüklüğü ve çalışma süresi ise, menfaat sahipleri, pay ve bilgi dağıtımı, denetim ve denetçinin niteliği, yönetim kurulunun bağımsızlığı ve müşteri şirket nitelikleri ile ilişkili olup denetim kalitesini etkiledikleri görülmektedir. Son olarak müşteri şirket nitelikleri de kamuyu aydınlatma boyutu ve denetim ve denetçinin nitelikleri dışındaki tüm boyutlar ile ilişki kurarak denetim kalitesini etkilediği görülmektedir.

Sonuç olarak analiz kapsamında aşağıdaki bulgular elde edilmiştir;

- 1) Denetim ve denetçinin niteliği arttırılarak; şirket büyüklüğünün arttırılabileceği ve müşteri şirket ile çalışma süresinin kısaltılabileceği tespit edilmiştir.
- 2) Şirket büyüklüğü arttıkça, müşteri şirket ile çalışma süresi kısaltıkça ve müşteri şirket nitelikleri arttıkça yönetim kurulunun bağımsızlığının arttığı tespit edilmiştir.
- 3) Denetim kalitesinin şirket büyüklüğünü arttırarak ve müşteri şirket ile çalışma süresini kısaltarak; denetimin ve denetçinin niteliğinin arttığı, yönetim kurulunun bağımsızlığının arttığı ve müşteri şirketinin niteliklerinin arttığı gözlemlenmiştir.
- 4) Müşteri şirketin niteliklerinin artması, şirketin yönetim kurulunun bağımsızlığını ve şirket büyüklüğünün arttırmakta; müşteri şirket ile çalışma süresini sınırlandırmaktadır.

- 5) Anket kapsamında yer alan denetçilere göre mevcut denetim ve denetçinin niteliğinin olması gerekenden daha iyi olduğu ifade edilmektedir.
- 6) Anket kapsamında yer alan denetçilere göre; mevcut yönetim kurullarının bağımsızlık düzeyi, denetim şirketlerinin büyüklüğü, müşteri şirket ile çalışma süresi ve müşteri şirketlerin nitelikleri olması gereken seviye yakın fakat beklenenin altında olduğu ifade edilmektedir.
- 7) Anket kapsamında yer alan denetçilere göre mevcut durumdaki kamuyu aydınlatma faaliyetlerinin yeteri kadar gerçekleşmediği görülmektedir.
- 8) Kamuyu aydınlatmaya yönelik kurumsal yönetim faaliyetleri artırıldığında, yönetim kurulunun bağımsızlığının artmasının sağlanabileceği böylece denetim kalitesi artırılacağı anlaşılmaktadır.
- 9) Anket kapsamında yer alan denetçilere göre mevcut durumdaki menfaat sahiplerine yönelik kurumsal yönetim faaliyetlerinin yeteri kadar gerçekleşmediği görülmektedir.
- 10) Menfaat sahiplerine yönelik kurumsal yönetim faaliyetleri artırıldığında, denetim ve denetçi niteliğinin arttığı, şirket büyüklüğünün arttığı, müşteri şirket ile çalışma süresinin kısaldığı ve müşteri şirketin niteliklerinin geliştiği böylece denetim kalitesi artırılacağı anlaşılmaktadır.
- 11) Anket kapsamında yer alan denetçilere göre; pay ve bilgi dağıtımına yönelik mevcut kurumsal yönetim uygulamaları beklenenin altında kalırken, temsil ve iletişime yönelik mevcut kurumsal yönetim uygulamalarının beklenenin üstünde olduğu ifade edilmektedir.
- 12) Pay ve bilgi dağıtımına yönelik kurumsal yönetim uygulamaları yaygınlaştığında; denetim ve denetçi niteliğinin arttığı, şirket büyüklüğünün arttığı, müşteri şirket ile çalışma süresinin kısaldığı ve müşteri şirket niteliklerini geliştiği böylelikle denetim kalitesi artırılacağı anlaşılmaktadır.
- 13) Temsil ve iletişime yönelik kurumsal yönetim uygulamaları artırıldığında; yönetim kurulunun bağımsızlığının arttığı ve müşteri şirket niteliklerinin geliştiği böylece denetim kalitesi artırılacağı anlaşılmaktadır.

14) Anket kapsamında yer alan denetçilere göre yönetim kurulu ile ilgili mevcut kurumsal yönetim uygulamalarının beklenen seviyenin altında olduğu ifade edilmektedir.

15) Yönetim kuruluna yönelik kurumsal yönetim uygulamaları yaygınlaştıkça, yönetim kurulunun bağımsızlığının artacağı ve müşteri şirket niteliklerinin gelişeceği böylelikle denetim kalitesi arttırılabileceği anlaşılmaktadır.

Yukarıda sıralanan sonuçlar kapsamında denetim şirketlerinin kurumsal yönetim uygulamalarını yaygınlaştırarak daha kaliteli denetim faaliyetleri gerçekleştirilebileceği gözlemlenmiştir.

## KAYNAKÇA

Abdullah W.Z.W., Ismail S., Jamaluddin N, (2008), The impact of board composition, ownership and CEO duality on audit quality: the Malaysian evidence. *Malaysian Accounting Review*, 7(2)

Abbott, L.J., Park, Y., Parker, S, (2000), The effects of audit committee activity and independence on corporate fraud. *Managerial Finance*, 26

Acar, D., -Senal, S., -Usul, H., (2011), *Bağımsız Denetim Kalitesi: Denetim Firmaları Üzerine Bir Araştırma*, Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi, Cilt:16, Yıl:11, Sayı:22

Adeyemi, S.B., Fagbemi, T.O., (2010), Audit quality, corporate governance and firm characteristics in Nigeria. *International Journal of Business and Management*, 5(5)

Beasley, M.S., Petroni, K.R., Board independence and audit-firm type. *Auditing*, 20, 2001

Carcello, J.V., Hermanson, D.R., Neal, T.L., Riley, R.A.J., Board characteristics and audit fees, *Contemporary Accounting Research*, 19 (3), 2002

Chan, K.H, Lin, K.Z. Zhang, F., On the association between changes in corporate ownership and changes in audit or quality in a transitional economy, *Journal of International Accounting Research*, 6(1), 2007

Deangelo Linda, (1981), Auditor Size and Audit Quality, *Journal of Accounting and Economics*

Dölarıslan E.Ş., (2013), *Kalite, Deger ve Tatminin Davranıssal Niyet Üzerine Etkileri: Perakendecilik Sektöründe Alternatif Modellerin*

- Değerlendirilmesi*, Hacettepe Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, Ankara, Cilt:31, Sayı:2,
- Gürbüz, A. O., Ergincan, Y., (2004), *Kurumsal Yönetim: Türkiye'deki Durumu ve Geliştirilmesine Yönelik Öneriler*(1.Baskı). İstanbul: Literatür Yayıncılık
- Kalaycı, Ş. (2008), *SPSS Uygulamalı Çok Değişkenli İstatistik Teknikleri*, Asil Yayın Dağıtım
- Kane, G.D., Velury, U., The role of institutional ownership in the market for auditing services: an empirical investigation. *Journal of Business Research*, 57, 2004
- Kapıcıgil A., (2007), *Kalite Nedir Hizmet Kalitesi Nedir Kalite Güvence Kavramı*, 2. Türkiye Muhasebe Forumu, Ankara
- Kenger, E., (2001), *Denetim*, Ankara: T.C Başbakanlık Yüksek Denetleme Kurulu, Denetçi Yardımcıları Eğitim Notu
- [www.kgk.gov.tr](http://www.kgk.gov.tr) Erişim tarihi 25.03.2015
- Kıyılar, M., Belen, M., (2005), *Bir Kurumsal Yönetim Formu Olarak Türkiye'de Holding Yapılanma Biçimlerinin Değerlendirilmesi*, Antalya, 7. Muhasebe Denetim Sempozyumu
- Koçel, T., (2003), *İşletme Yöneticiliği*, İstanbul: Beta Basım Yayım Dağıtım A.Ş
- Küçüksözen, C., Küçükkocaoğlu, G., (2005), *Kurumsal Şirket Yönetiminde Finansal Bilginin Rolü*, Muhasebe ve Denetime Bakış Dergisi, Sayı: 16
- Mitra, S., Hossain, M., Deis, D.R., (2007) The empirical relationship between ownership characteristics and audit fees, *Rev Quant Finance ACC*, 28,
- O'Sullivan, N., (2000), The impact of board composition and ownership on audit quality: evidence from large UK companies, *The British Accounting Review*, 32(4)
- Özeren, B., Aybar, E., (2004), *İyi Bir Uygulama Örneği: İç ve Dış Denetçiler Arasında İşbirliği*, Sayıştay Bilgi Notları
- Parasuraman, A., Zeithaml, V.A., Berry, L.L., (1990), *Delivering Quality Service*, New York, The Free Press
- Senal S., (2011), "Bağımsız Denetim Kalitesinin Arttırılmasında Kamu Gözetim Kurulu'nun Rolü: Bağımsız Denetim Firmaları Üzerine Bir Araştırma", Doktora Tezi

- Soliman, M.M., Elsalam, M.A., Corporate governance practices and audit quality: an empirical study of the listed companies in Egypt, World Academy of Science, Engineering and Technology, 71, 2012
- SPK (Sermaye Piyasası Kurulu)., (2005), *Kurumsal Yönetim İlkeleri*, Ankara,  
<http://www.spk.gov.tr/displayfile.aspx?action=displayfile&pageid=66&fn=66.pdf> Erişim Tarihi: 06.06.2014
- SPK, (2011), *Kurumsal Yönetim İlkelerinin Belirlenmesine Ve Uygulanmasına İlişkin Tebliğ*,<http://www.spk.gov.tr/duyurugoster.aspx?aid=20111011&subid=0&ct=c> Erişim Tarihi: 25.11.2015
- Terzi. S., Kıymetli. Şen. İ., Solak. B., (2014), *Kurumsal Yönetim Uygulamalarının Denetim Kalitesine Etkisi: Borsa İstanbul'da Ampirik Bir Araştırma*, Uluslararası Yönetim İktisat ve İşletme Dergisi, Cilt:10, Sayı:23
- Toroslu, M.V., (2012), *Yeni Türk Ticaret Kanunu Kapsamında Finansal Tablolar Denetimi*, İstanbul, Seçkin Yayıncılık
- Yılancı M.,-Yıldız, B.,-Kiracı, M., (2013), *Muhasebe Denetimi*, Ankara, Detay Yayıncılık